

24.5.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto kaupunginkanslialle tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

HEL 2022-006527 T 03 00 00

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveystoimialan lausuntoa tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta 30.5.2022 mennessä.

Sosiaali- ja terveystoimiala esittää kanslialle seuraavan lausunnon tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ehdotetaan tehtäväksi hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvat, pääosin tekniset muutokset.

Käsitteistöön liittyvät muutokset

Esitysluonnoksessa todetaan, että ”Teknisiä muutoksia tehdään pääosin käsitteistöön. Käsitteistö noudattaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevia käsitteitä. Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin osalta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan Uudenmaan hyvinvointialueisiin ja Helsingin kaupunkiin sovelletaan lisäksi, mitä hyvinvointialueista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa tai muualla laissa, jollei tässä laissa toisin säädetä. Edellä mainitun lain 2 §:n 5 momentissa säädetään muun ohella, että HUS-yhtymään sovelletaan lisäksi, mitä muualla laissa säädetään terveydenhuollon järjestämisestä. Edellä mainitusta sääntelystä johtuen, esityksessä muutettavissa tartuntatautilain säännöksissä viitataan pääsääntöisesti vain hyvinvointialueeseen, jolla tarkoitetaan myös Uudenmaan hyvinvointialueita ja Helsingin kaupunkia sekä soveltuvin osin HUS-yhtymään.”

Sosiaali- ja terveystoimiala katsoo, että selkeyden vuoksi esitysluonnosta tulee täydentää niin, että Helsingin kaupunki mainitaan erikseen kaikissa niissä säädöksen kohdissa, joissa siihen nyt on viitattu termillä hyvinvointialueet. Lisäksi termin hyvinvointialueet käyttö joissakin esitysluonnoksen kohdissa niin, että sillä viitataan sekä hyvinvointialueisiin, Helsingin kaupunkiin että HUS-yhtymään saattaa aiheuttaa epäselvyyttä.

24.5.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Esitysluonnoksen 9.1 §:ssä todetaan, että ”Hyvinvointialueella ja HUS-yhtymällä on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävistä kaikissa järjestämisvastuulle kuuluissa palveluissa kaikissa tilanteissa.” Sosiaali- ja terveystoimiala katsoo, että käytetty ilmaisu ”kaikissa tilanteissa” on epätarkka ja velvoittaa rajattomaan varautumiseen kaikkein äärimmäistenkin tilanteiden osalta ja se tulisi poistaa.

Lisäksi esitysluonnoksen 9.3 §:ään tulisi lisätä, että hyvinvointialueen lisäksi myös HUS-yhtymä ohjaa ja tukee sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköitä ja kuntia lääketieteellisellä asiantuntemuksellaan tartuntatautien torjunnassa sekä kehittää alueellisesti tartuntatautien diagnostiikkaa ja hoitoa sekä selvittää epidemioita yhdessä kuntien kanssa, sillä HUSin niin kutsuttu mobiiliyksikkö tukee ja ohjaa Uudellamaalla varsinkin yksityisten sote-toimintayksiköiden tartunnantorjuntaa.

Tartunnanjäljitykseen liittyvistä lainsäädännön muutostarpeista

Helsingin kaupunki haluaa kiinnittää huomiota siihen, että tartuntatautilakiin liittyy sellaisia kiireellisiä muutostarpeita, joihin tulee ryhtyä välittömästi. Tartuntatautilaissa on oltava riittävät ja tehokkaat työkalut epidemian hillintään tilanteessa, jossa tarvitaan laajamittaista karanteeniin ja eristykseen asettamista samaan tapaan kuin aiemmin koronaviruspandemian aikana on tehty.

Helsinki on useissa aiemmissa lausunnoissa ja kuulemisissa kiinnittänyt huomiota siihen, että tartuntatautilakia ei ole suunniteltu nopeasti etenevän pandemian olosuhteisiin ja sen keskeiset eristämistä ja karanteeniin määrittämisestä koskevat säännökset soveltuvat vain hyvin rajoitettujen ja paikallisten tartuntatilanteiden hallitsemiseen.

Tartunnan saaneen nopea eristäminen ja tartunnalle altistuneen nopea karanteeniin asettaminen voivat tietyissä tilanteissa - kuten koronaviruspandemian alkuvaiheessa olivat - olla avainasemassa tartuntaketjujen katkaisussa ja epidemian laajan väestöleviämisen hillitsemisessä.

Nykyisen tartuntatautilain mukaan vain tartuntataudeista vastaava lääkäri tai kiireellisessä tapauksessa, muu julkisessa terveydenhuollossa toimiva laillistettu lääkäri voi päättää karanteenista ja eristyksestä. Hallinto-oikeuksien ratkaisukäytännössä on vaadittu välitön suullinen tai kirjallinen tartuntataudeista vastaavan lääkärin antama päätös, jotta karanteeni tai eristys ovat lainmukaisia. Esimerkiksi muu tartunnanjäljittäjä ei voi tartuntataudeista vastaavan lääkärin ohjeistusta noudattaen antaa tietoa eristämisestä tai karanteenista ilman, että em. lääkäri on ensin tehnyt yksilökohtaisen päätöksen asiassa.

24.5.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Herkästi tarttuvassa yleisvaarallisessa tai sellaiseksi perustellusti epäilyssä tartuntataudissa tartuntoja voi tapahtua lyhyessä ajassa lukumääräisesti hyvin paljon. Jotta mahdollisesti tartuttavat henkilöt saadaan eristettyä nopeasti, eristämiseen tai heille altistuneiden karanteeniin asettamisia tulee voida tehdä muiden tehtävään koulutettujen henkilöiden toimesta tartuntataudeista vastaavan lääkärin antaman yleispäätöksen tai -ohjeistuksen perusteella.

On selvää, että tällaisessa kiireellisessä tilanteessa etenkin tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden tulee voida keskittyä erilaisten yleisohjeistusten laadintaan (jäljitys, ikääntyneiden hoiva, muut sosiaali- ja terveyspalvelut, muu yhteiskunta) ja haasteellisimpiin konsultaatioihin. Muu lääkäriyövoima on puolestaan varattu infektiopotilaiden hoitoon, muuhun epidemiasta johtuvaan työhön ja peruspalveluiden jatkuvuuden turvaamiseen.

Tartunnanjäljitys on erittäin resurssi-intensiivistä työtä ja eristyksen tai karanteenin tarve arvioidaan useimmiten varsin pitkän henkilökohtaisen haastattelun kuluessa noudattaen kansallisia ja alueellisia viranomaisohjeita.

Esimerkiksi Helsingissä on parhaimmillaan tehty yli tuhat tartunnanjäljitystä päivässä. Lääkäriyövoimaa ei voida tällaisessa tilanteessa osoittaa edes suullisten päätösten antamiseen.

Tartunnanjäljitystä tekeville henkilöillä tulee luonnollisesti olla mahdollisuus konsultoida tarvittaessa tartuntataudeista vastaavaa lääkäriä kuten tälläkin hetkellä. Mikäli edelleen vaadittaisiin varsinaista tartuntataudeista vastaavan lääkärin tekemää yksilökohtaista kirjallista päätöstä, se tulee voida antaa selkeästi myöhemmin.

Eristäminen ja karanteeni tarkoittavat henkilön liikkumisvapauden rajoitusta, jolla puututaan perusoikeuksien ydinalueelle. Punninnassa on kuitenkin huomioitava, että karanteenin ja eristyksen on toteuduttava viiveettä ollakseen vaikuttavaa. Ilman edellytyksiä riittävän nopeisiin eristystoimiin ei pystytä suojaamaan muiden ihmisten henkeä ja terveyttä.

Laajamittaisen tartunnanjäljityksen toteuttamisessa pitää pystyä hyödyntämään teknologisen kehityksen mahdollistamia nopeita ja tietoturvallisia, vahvaa tunnistautumista edellyttäviä digitaalisia palvelukanavia, joiden avulla altistuneita tai tartunnan saaneita tai edellä mainittujen huoltajia voidaan ohjeistaa karanteeniin tai eristykseen ja he voivat ilmoittaa tartunnanjäljityksessä tarvittavia tietoja samalla tavoin kuin puhelimitse tapahtuvan yhteydenoton kautta. Henkilö voi ilmoittaa digitaalisessa yhteydenotossa mahdollisen tarpeensa puhelimitse tapahtuvaan yhteydenottoon.

24.5.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Digitaalisen yhteydenoton perusteella voidaan nopeuttaa karanteeni- ja eristystoimien viiveetöntä toteutumista ja siten hidastaa nykyistä tehokkaammin epidemian leviämistä, kun väestöön kohdistuu poikkeuksellisen laaja yleisvaarallisen tai sellaiseksi epäillyn tartuntataudin uhka. Digitaalisten kanavien hyödyntäminen mahdollistaa myös mahdollisimman tehokkaan henkilöressurssin käytön poikkeuksellisen laajan epidemian yhteydessä. Pikaiset lainsäädäntötoimet ovat tarpeen järjestelmän uskottavuuden säilyttämiseksi.

Lisätiedot

Niina Vilkman, johtava asiantuntija, puhelin: 310 35018
niina.vilkman(a)hel.fi

Juha Jolkkonen
sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja

Liitteet

- 1 [Lausuntopyyntö 11.5.2022 \(1\)](#)
- 2 [Lausuntopyyntö 11.5.2022, liite, esitysluonnos \(1\)](#)